

2023 / 1 (20)
ԵՐԵՎԱՆ

ԱՄԲԵՐԴ

Տ Ե Ղ Ե Կ Ա Գ Ի Ր

AMBERD
BULLETIN

АМБЕРД
БЮЛЛЕТЕНЬ

«Ամբերդ» տեղեկագիրը հրատարակվում է
ՀՊՏՀ գիտական խորհրդի որոշմամբ
Бюллетень «Амберд» издается по решению Ученого совета АГЭУ
The "Amberd" Bulletin is published by the decision of ASUE Scientific Council

ՎԼԽԱՎՈՐ ԽՄԲԱԳԻՐ
ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆ ԽՈՐՀՈՒՐԴ

Թաթուլ ՄԿՐՏՉՅԱՆ (ՀՊՏՀ գիտության գծով պրոռեկտոր)

Դավիթ ՀԱՆՎԵՐԴՅԱՆ («Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի տնօրեն), **Վարդան ԱԹՈՅԱՆ** («Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի փոխտնօրեն-ավագ փորձագետ), **Սամվել ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ** («Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի ավագ փորձագետ), **Զոյա ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ** (ՀՊՏՀ միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ամբիոնի պրոֆեսոր), **Տիգրան ՄԱՐՏԻՐՈՍՅԱՆ** (ՀՊՏՀ գիտահետազոտական աշխատանքների կազմակերպման բաժնի պետ), **Գրիգոր ՆԱԶԱՐՅԱՆ** (ՀՊՏՀ տնտեսության կարգավորման և միջազգային տնտեսական հարաբերությունների ֆակուլտետի դեկան), **Արմեն ՔԹՈՅԱՆ** (ՀՊՏՀ վիճակագրության ամբիոնի վարիչ), **Էդգար ԱՂԱԲԵԿՅԱՆ** (ՀՊՏՀ ֆինանսների ամբիոնի դոցենտ), **Համազասպ ԳԱԼՍՏՅԱՆ** («Ամբերդ» հետազոտական կենտրոնի հետազոտող), **Սաթենիկ ԱԼԱՎԵՐԴՅԱՆ** (ՀՊՏՀ «Տնտեսագետ» հրատարակչության խմբագիր)

ՊԱՏԱՍԽԱՆԱՏՈՒ
ՔԱՐՏՈՒՂԱԳ

Նաիրա ԽՉԵՅԱՆ (ՀՊՏՀ «Տնտեսագետ» հրատարակչության խմբագրահրատարակչական բաժնի համակարգող)

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР
РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ

Татул МКРТЧЯН (Проректор по науке АГЭУ)

Давид АХВЕРДЯН (Директор исследовательского центра «Амберд», АГЭУ), **Вардан АТОЯН** (Заместитель директора-старший эксперт исследовательского центра «Амберд», АГЭУ), **Самвел АВЕТИСЯН** (Старший эксперт исследовательского центра «Амберд», АГЭУ), **Зоя ТАДЕВОСЯН** (Профессор кафедры Международных экономических отношений АГЭУ), **Тигран МАРТИРОСЯН** (Начальник отдела по организации научно-исследовательских работ АГЭУ), **Григор НАЗАРЯН** (Декан факультета Регулирования экономики и международных экономических отношений АГЭУ), **Армен КТОЯН** (Заведующий кафедрой Статистики АГЭУ), **Эдгар АГАБЕКЯН** (Доцент кафедры Финансов АГЭУ), **Амазасп ГАЛСТЯН** (Исследователь исследовательского центра «Амберд», АГЭУ), **Сатеник АЛАВЕРДЯН** (Редактор издательства «Тнтесазет», АГЭУ)

ОТВЕТСТВЕННЫЙ
СЕКРЕТАРЬ

Наира ХЧЕЯН (Координатор редакционно-издательского отдела издательства «Тнтесазет», АГЭУ)

EDITOR-IN-CHIEF
EDITORIAL BOARD

Tatul MKRTCHYAN (Vice Rector for Science, ASUE)

Davit HAKHVERDYAN (Director, «Amberd» Research Center, ASUE), **Vardan ATOYAN** (Deputy Director & Senior Expert, «Amberd» Research Center, ASUE), **Samvel AVETISYAN** (Senior Expert, «Amberd» Research Center, ASUE), **Zoya TADEVOSYAN** (Professor, Chair of International Economic Relations, ASUE), **Tigran MARTIROSYAN** (Head, Division of Organization of Scientific-research Affairs, ASUE), **Grigor NAZARYAN** (Dean, Faculty of Regulation of Economics and International Economic Relations, ASUE), **Armen KTOYAN** (Head, Chair of Statistics, ASUE), **Edgar AGHABEKYAN** (Associate Professor, Chair of Finance, ASUE), **Hamazasp GALSTYAN** (Researcher, «Amberd» Research Center, ASUE), **Satenik ALAVERDYAN** (Editor, «Tntesazet» Publishing House, ASUE)

EXECUTIVE

Naira KHCHEYAN (Coordinator, «Tntesazet» Publishing House, ASUE)

ՖԻՆԱՆՍԱԿԱՆ ՀԱՄԱԿԱՐԳ . ФИНАНСОВАЯ СИСТЕМА . FINANCIAL SYSTEM

Եղգար ԱՂԱԲԵԿՅԱՆ

5 Գնաճի հաղթահարումը՝ 2022 թվականի գլխավոր մարտահրավեր.
Ինչ սպասել 2023 թվականին

Эдгар АГАБЕКЯН. Преодоление инфляции – важнейшая задача 2022 года:
чего ждать в 2023 году?

Edgar AGHABEKYAN. Overcoming Inflation is the Most Important Challenge in 2022:
What to Expect in 2023?

ԱԳՐԱՐԱՅԻՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ . АГРАРНАЯ ПОЛИТИКА . AGRICULTURAL POLICY

Սամվել ԱՎԵՏԻՍՅԱՆ

15 Մարզերում սմարթ կենտրոնների բազմաֆունկցիոնալ
նշանակությունը և ազդեցությունը խելացի գյուղատնտեսության
զարգացման վրա

Самвел АВETИСЯН. Многофункциональное значение умных центров в регионах
и его влияние на развитие умного сельского хозяйства

Samvel AVETISYAN. Multifunctional Significance of Smart Centers in the Regions
and their Impact on the Development of Smart Agriculture

ՍՈՑԻԱԼԱԿԱՆ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆ . СОЦИАЛЬНАЯ ПОЛИТИКА . SOCIAL POLICY

Թերեզա ՇԱՀՐԻՄԱՆՅԱՆ

24 Տարեցներ և երեխաներ. համատեղ երջանկության փորձ

Тереза ШАГРИМАНЫЯН. Пожилые и дети: попытка совместного счастья

Tereza SHAHRIMANYAN. Elderly People and Children: an Attempt to Share Happiness

ՇՈՒԿԱՆԵՐ ԵՎ ՄՐՑԱԿՑՈՒԹՅՈՒՆ . РЫНКИ И КОНКУРЕНЦИЯ . MARKETS AND COMPETITION

Գայանե ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ

35 Ուխտագնացություն դեպի առաջին քրիստոնյա երկիր՝ Հայաստան.
կրոնական զբոսաշրջության զարգացման ներուժը ՀՀ-ում

Гаяне ТОВМАСЯН. Паломничество в первую христианскую страну – Армению:
потенциал развития религиозного туризма в Армении

Gayane TOVMASYAN. Pilgrimage to the First Christian Country – Armenia:
Religious Tourism Development Potential in Armenia

ԿՐԹՈՒԹՅՈՒՆ, ՆՈՐԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ, ԳԻՏԵԼԻՔ . ОБРАЗОВАНИЕ, ИННОВАЦИИ, ЗНАНИЯ .
EDUCATION, INNOVATION, KNOWLEDGE

Ռուզաննա ԹԱԴԵՎՈՍՅԱՆ

52 Ուսուցչի աշխատավարձ. արդյո՞ք այն արտացոլում է ուսուցչի
աշխատանքի կարևորությունը

Рузанна ТАДЕВОСЯН. Зарплата учителя: отражает ли она важность труда учителя?
Ruzanna TADEVOSYAN. Teacher's Salary: Does It Reflect the Importance of the
Teachers' Work?

Արաքսյա ԲԱՐՍԵԴՅԱՆ

60 Հին և նոր մասնագիտություններ. ինչ է սպասվում ապագայում

Аракся БАРСЕГЯН. Старые и новые профессии: что ожидается в будущем?
Araksya BARSEGHYAN. Old and New Professions: What does the Future Hold?

ՀԱՅԱՍՏԱՆ ԵՎ ԱՇԽԱՐՀ . АРМЕНИЯ И МИР . ARMENIA AND WORLDE

71 **Անի ԽԱՉԱՏՐՅԱՆ**
Տնտեսության վերակառուցման ճանապարհին
Ани ХАЧАТРЯН. На пути к реконструкции экономики
Ani KHACHATRYAN. On the Road to the Economic Reconstruction

79 **Շուշան ՄՈՎՍԻՍՅԱՆ**
ՀՀ ծառայությունների առևտուրը՝ ռուս-ուկրաինական պատերազմի համատեքստում
Шушан МОВСИСЯН. Торговля услугами Армении в контексте российско-украинской войны
Shushan MOVSISYAN. Trade in Services of Armenia in the Context of the Russian-Ukrainian War

ԱՆՎՏԱՆԳՈՒԹՅՈՒՆ ԵՎ ՄԱՐՏԱՀՐԱՎԵՐՆԵՐ . БЕЗОПАСНОСТЬ И ВЫЗОВЫ SECURITY AND CHALLENGES

86 **Վահե ԲՈՒԼԱՆԻԿՅԱՆ, Անի ՏԵՐՏԵՐՅԱՆ**
Անձի պատրաստվածության գնահատումը տարհանման և պատասպարման նախապատրաստական փուլում
Ваге БУЛАНИКЯН, Ани ТЕРТЕРЯН. Оценка готовности человека на подготовительном этапе эвакуации и укрытия
Vahe BULANIKYAN, Ani TERTERYAN. Assessment of Human Readiness at the Preparatory Stage of Evacuation and Shelter

94 **Աննա ՓԱԽԼՅԱՆ**
Հայաստանը շրջանցող թուրք - ադրբեջանական տրանսպորտային ծրագրերը
Анна ПАХЛЯН. Турецко-азербайджанские транспортные проекты обходящие Армению
Anna PAHLYAN. Turkish-Azerbaijani Transport Projects Bypassing Armenia

104 **Տաթևիկ ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ**
Համաշխարհային տնտեսությունը կլիմայի փոփոխության պատճառ, թե՛ լուծում
Татевик ВАРДАНИЯН. Глобальная экономика: причина изменения климата или решение?
Tatevik YARDANYAN. Global Economy: A Cause of Climate Change or Solution?

ՀԱՅ ՀԱՍԱՐԱՎՈՒԹՅԱՆ ՏԵՍԱԿԱՆԸ . ВИДЕНИЕ АРМЯНСКОГО ОБЩЕСТВА . THE VISION OF THE ARMENIAN SOCIETY

111 **Համազասպ ԳԱԼՍՏՅԱՆ**
Կիլիկիայի դասերը. մաս առաջին
Амазасп ГАЛСТЯН. Уроки киликии: часть первая
Hamazasp GALSTYAN. Lessons of Cilicia: Part One